

FRI-ONLINE-1-PP-10

INVOLVEMENT OF PARENTS OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS (SEN) IN SOCIO-PEDAGOGICAL ACTIVITIES IN SUPPORT OF THEIR SUCCESSFUL SOCIAL REALIZATION¹²

Associate Professor Valentina Vasileva, PhD

Department of Pedagogy, Psychology and History,
University of Ruse
Phone: 082/888268
E-mail: vvasileva@uni-ruse.bg

Teodora Gerganova, PhD Student

Department of Pedagogy, Psychology and History,
University of Ruse
Tel.: 0887327672
E-mail: tgerganova@uni-ruse.bg

***Abstract:** Today, the issue of active involvement of the family in the support of children with special educational needs is becoming increasingly relevant. This idea is gradually reflected in the creation of complex support, which is not only material assistance from the state, but includes a wide range of long-term social measures aimed directly at the families of children with special educational problems. A survey was conducted with parents of children with SEN, which shows their need for inclusion in socio-pedagogical activities in support of their children.*

***Keywords:** Children with special educational needs; Family; Socio-pedagogical activities.*

ВЪВЕДЕНИЕ

В Общинската стратегия за развитие на социалните услуги гр. Русе, 2016-2020 г., в приоритетно направление 1 е отбелязвано: „Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолация“. Като обща цел е определена: „Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на лица и групи. Подкрепа за интеграция на семейства и общности, чрез: 1. Предоставяне на социални услуги за подкрепа на уязвимите семейства и децата за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие. 2. Предоставяне на услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.

Целта на настоящото анкетно проучване е установяване на потребностите на родители на деца със СОП за включването им в социално – педагогически дейности в подкрепа на техните деца, съобразно идентифицираните нужди от експерти по социална политика деца в община Русе.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В последните 10 години, държавната политика на Република България по отношение на грижата за деца е насочена предимно в изграждане на мрежа от социални услуги, съобразени с техните най-добри интереси, възраст, физическо, здравно и психическо състояние, степен на развитие и индивидуални потребности. До скоро, „дете с увреждане“ по Закона за закрила на детето се определя като „дете в риск“ и мерките за закрила, които се предприемат, са на база на отчитане на здравословното му състояние. С приемането на Закона за социалните

¹²Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 13 ноември 2020 г. в секция Педагогика и психология с оригинално заглавие на български език: УЧАСТИЕ НА РОДИТЕЛИ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ (СОП) В СОЦИАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ В ПОДКРЕПА НА УСПЕШНАТА ИМ СОЦИАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ.

услуги (в сила от 01.07.2020 г.), чл. 7 от Закона сочи, че право на ползване има „... всяко лице, което се нужда от подкрепа за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права или подобряване на качеството му на живот.....“. Видно е, че дискриминационният елемент с определяне на детето като „дете с увреждане“ „липсва и всяко дете има право да ползва социални услуги, съобразно собствените си потребности.

От практиката си с деца с увреждания установяваме, че колкото и качествена да е грижата, насочена към детето, участието на родителите в процеса по възстановяване и рехабилитация на загубеното здраве е от изключително значение. До скоро, специалистите, които работят с децата в обществени заведения/институции – образователни и социални, имаха негативна нагласа към някои от родителите, поради причини от различно естество: не приемане на заболяването от страна на родителите, което възпрепятства терапевтичния процес; неправилен подход и липса на поставени граници пред детето за ограничаване на неприемливо поведение; прехвърляне на отговорност от страна на родителите и прекомерни очаквания към специалистите, абдикиране от основни задължения, свързани с родителството и др. Факт е, че колкото и усилия да се полагат от мултидисциплинарните екипи, които работят с децата със СОП – психолог, педагог, социален работник, кинезитерапевт, ерготерапевт и др., ако родителите не инвестират желание за порастване и промяна в статуса им (когнитивен, емоционален, социален, комуникативен и др.), то децата трудно отговарят на техните очаквания. Към настоящия момент, все повече се осъзнава нуждата от сътрудничество със семейството и необходимостта от активното му привличане като партньор в педагогическия, социалния и терапевтичния процес за успешното социално реализиране на децата със СОП.

Според Градинарова (Градинарова, В., 2018) много специалисти в областта на детското развитие също определят ролята на родителите като ключов фактор за подпомагане цялостното развитие на детето със СОП. Необходимо е родителите да бъдат подкрепени в търсенето на подходящи дейности, които да отговарят както на техните нужди, така и на нуждите на тяхното дете в социален аспект. Отглеждането на дете със затруднения в развитието е съпроводено с трудности от самото му раждане. В Наръчника „Как при раждане да съобщим, че детето е с увреждане“, авторите определят нуждите на родителите, групирани в три етапа: „самото осведомяване, изслушването и признаването (приемането) както на родителя, така и на детето. Нуждата от информация е свързана с описание на състоянието на детето, перспективи за развитие; медицинска информация за аномалията на детето; обяснение за причината; социално информиране и психологическа подкрепа. Нуждата от изслушване е провокирана от овладяване на техните чувства. Те имат нужда да изразят чувствата си, но без да достигат до състояние, в което да отхвърлят своите деца. Нуждата от признаване е съпроводена с тъгуването по загубата на мечтаното дете, но и промяна в плановете и мечтите си, за да могат да станат родители“ (Тилеманс С., Хелевик М., 2004). Приемането на диагнозата е психологически процес, свързан с преживяване на етапите на „траур“ по загубеното здраве на детето им. Следващ етап е търсенето на специализирани грижи и помощ при отглеждането и рехабилитацията му. Страхове на родителите отново се събуждат около постъпването на детето в общообразователна институция – детска градина, училище, ЦСОП (Център за работа с деца със специални образователни потребности) и тяхното успешно интегриране в среда с типични деца.

Анализ на направено проучване

Необходимостта от провеждане на анкета се наложи, поради факта, че работата с родителите в Дневен център за деца и/или младежи с увреждания (ДЦДМУ), „Милосърдие“ гр. Русе, в който е проведено изследването, е слабо застъпена. Работи се предимно терапевтично с деца със специални образователни потребности – потребители на услугата. Нужно е да се развие дейността, в посока сформирани на родителски групи, консултиране, демонстрации на постигнатото с децата пред техните родители и др. Направено е собствено проучване сред 23 родители на деца със специални потребности в ДЦДМУ, чрез проведена

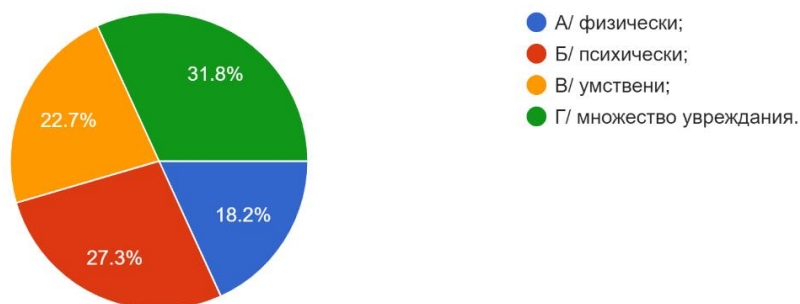
он-лайн анкета от 8 въпроси с отворени и затворени отговори. Целта е проучване на нагласите на родителите за включване в социално – педагогически дейности в подкрепа на отглеждането на деца със СОП.

Анализът на резултатите показва, че потребностите на родителите не се влияят от спецификата на заболяванията на децата им и възрастта им при узнаване на диагнозата.

Наблюдаваме приблизително еднакви процентни отношения по тези два показателя (фиг. 1 и фиг. 2):

1. Какви са затрудненията на Вашето дете?

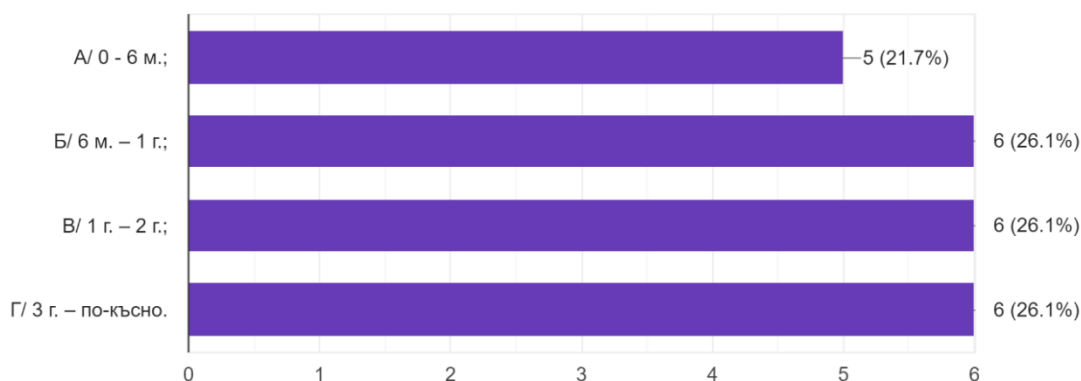
22 responses

Фигура 1. Затруднения на децата.

2. На колко години беше детето, когато узнахте за заболяването му /затрудненията му/?

23 responses

Фигура 2. Възраст.

На въпроса: „Кой Ви подкрепя в настоящия момент?“ (фиг. 3), отговорите, които са посочили родителите, са предимно „семейство и приятели“ и „социални, здравни и образователни услуги“. Това дава индикация за вече създадените доверителни отношения и отговорността на работещите специалисти в услугите да предложат дейности на родителите за подкрепа при отглеждането и възпитанието на децата им.

5. Кой Ви подкрепя в настоящия момент?

23 responses

Фигура 3. Подкрепа на родители.

По отношение на въпрос № 6 от анкетата, свързан с личните потребности на родителите и нуждата им от помощ спрямо грижите за техните деца, очаквано отговорите са дадени съобразно потребностите на техните деца: „почасово гледане; да има подходящи условия за развитие на децата; повече часове прекарани със специален педагог, логопед, психолог, рехабилитатор и др.; потребност от специалисти, които да им дават насоки за работата с детето им; обяснение как протича израстването на детето им през годините; с какво могат да му помогнат; по-чести консултации с различни специалисти; образователна и социална подкрепа; оказване на помощ при хранене и рехабилитация; повече време за себе си; личен асистент; повече помощ от семейството (баби и дядовци).

След идентифициране на потребностите на родителите, възниква необходимостта от предлагане на дейности за задоволяването им:

7. Какви социално – педагогически дейности смятате, че биха били във Ваша полза при отглеждането и възпитанието на Вашето дете?

23 responses

Фигура 4. Социално – педагогически дейности.

От процентното отношение по фиг. 4 е видно, че 73,9% от родителите посочват желанието им да бъдат включени в индивидуални и/или групови дейности, съвместно с тяхното дете (педагогически, психологически, логопедични, рехабилитационни, ерготерапевтични и др.), в предоставяне на консултации – педагогическо – възпитателни, психологически, здравни, правни, социални и др. – 13 % и включване в обучения, конференции, семинари по здравни теми – 13 %.

Изводът е, че родителите преди всичко имат нужда да бъдат съпроводени в етапите на израстване на своето дете, да получат отговори на въпросите, които ги вълнуват при отглеждането и възпитанието му и да получат социално – педагогическа подкрепа,

включваща различни дейности в тази насока. Семейно ориентираният подход, според Николова (Николова, С., 2015) е „комплекс от начини, които признават способността и компетенциите на семействата; засилва техните връзки с поддържащите мрежи; уважава техните права да вземат решения. Семейно ориентираният подход разглежда семействата като основни, агенти” на промяната в техните деца. Ролята на специалистите е да подпомагат семейните нагласи, цели и дейности, така че семействата да могат да подкрепят по-добре децата си “.

ИЗВОДИ

Целта на проучването доказва нуждата от предлагане на родителите на деца със СОП подходящи социално – педагогическите дейности, които според Старц (Старц ,Б., 2012) „да спомогнат за създаването на подкрепяща и развиваща среда за родителите, чрез която те да обменят идеи и да споделят опит от собственото си родителстване; да опознават себе си по-задълбочено като родители; да научават ефективни стратегии за справяне с допълнителни затруднения в живота си; да обсъждат начините, по които се отнасят към децата си и да научават други възможни начини за отглеждането и успешното им социално реализиране“.

REFERENCES

Gradinarova V. (2018). Educational aspects of art-therapeutic work in children with SEN, 2018, abstract, (**Оригинално заглавие:** Градинарова В., Възпитателни аспекти на арт-терапевтичната работа при деца със СОП, 2018 г., автореферат)

Child Protection Act, as amended. and ext. DV. issue 71 of August 11, 2020, (**Оригинално заглавие:** Закон за закрила на детето, изм. и доп. ДВ. бр.71 от 11 Август 2020 г., допълнителни разпоредби, т. 11, б. Г)

Law on Social Services of 01.07.2020, (**Оригинално заглавие:** Закон за социалните услуги от 01.07.2020 г.)

Nikolova S. (2015). Communication with the families of children with special educational needs, Pedagogical News magazine, Ruse, (**Оригинално заглавие:** Николова С., Комуникация със семействата на деца със специални образователни потребности, сп. „Педагогически новости“, Русе, 2015 г.)

Municipal strategy 2016-2020 of the Municipality of Rousse, (**Оригинално заглавие:** Общинска стратегия 2016-2020 г. на Община Русе)

Starz B., (2012) Growing up together plus", Croatia, (**Оригинално заглавие:** Старц Б, Да пораснем заедно плюс, Харватия, 2012 г.)

Tillemans S. and Hellevik M. (2004). Methodological manual "How to report at birth that the child is disabled, DAZD BYULETIN, Broy 2/2004, (**Оригинално заглавие:** Тилеманс С. и Хелевик М., Методологически наръчник „Как при раждане да съобщим, че детето е с увреждане“, ДАЗД БЮЛЕТИН, Брой 2/2004).